

Sociologiska institutionen
VT 2007
FRI 302 – Kandidatuppsats
Handledare: Alhadi Khalaf
Inlämningsdatum: 2007-05-24

Ungdomars syn på fritid

En studie av 15-åringars upplevelser av fritid

Författare: Adnana Kilim
adnana.kilim.174@student.lu.se

Abstract

Författare: Adnana Kilim

Titel: Ungdomars syn på fritid

Kandidatuppsats FRI 302

Handledare: Alhadi Khalaf

Sociologiska institutionen VT 2007

Lunds Universitet.

Fritiden är ett väl debatterat ämne i dagens samhälle. Det blir allt mer påtagligt för oss om statens mål och ambitioner för välfärdsstaten och dess befolkning. Fritiden ses som en näringsgren mot detta. Ett föremål för att ytterligare förverkliga människan. Kultur- och fritidsarenan ses som ett möjligt område för människans identitetsskapande. Forskare pekar på förändringar på fritidsarenan så som differentiering och utveckling. Detta är några av de synsätt som lyfts fram och diskuteras i uppsatsen. Uppsatsen erbjuder också ett individperspektiv i form av empirisk undersökning av 15-åringars upplevelser kring fritid och vad som är fritid för dem. Detta utgör frågeställningen och syftet i denna studie. Det framstår som det är väldigt skilda meningar om vad som är fritid för den enskilda. I uppsatsen ges det möjlighet att följa med på resa genom 15-åringars tankar och upplevelser kring dess fritid. Fritiden är dock någonting som ungdomar värderar högt. Fritidens primära funktion presenteras vara avslappning, spänning i livet och något man mår bra av.

Nyckelord: Fritid, upplevelser, identitetsskapande, idrott, avslappning och stress.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	4
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Disposition	5
2. Teori	5
2.1 Vad är fritid?	5
2.2 Aspekter på fritid	6
2.2.1 Leisure as time – Fritid som tid	7
2.2.2 Leisure as activity - Fritid som aktivitet	7
2.2.3 Leisure as a state of being - Fritid som sinnestillstånd	7
2.2.4 Leisure: an all-embracing, “holistic” concept – Ett holistiskt perspektiv	8
2.2.5 Leisure as a way of life – Fritid som livsstil	8
2.2.6 Fritid som sektorsbegrepp	9
2.3 Historisk inledning till fritidarenan	9
2.4 Fritidsarenan	9
2.4.1 Fritid som identitetsskapande	10
2.4.2 Hemmet	11
2.4.3 Idrott	11
2.5 Faktorer som påverkar människan	12
3. Metod	13
3.1 Metodbeskrivning	13
3.2 Kombination individuella intervjuer och gruppintervju	14
3.3 Urval	15
3.4 Hur gjorde jag?	15
4. Empiriskt resultat	16
4.1 Intervju med Lina	16
4.2 Intervju med Anders	17
4.3 Intervju med Hanna	18
4.4 Intervju med Henrik	18
4.5 Gruppdiskussion	19
5. Analys	20
5.1 Definitioner av fritid	20
5.2 Upplevelser av fritid	21
5.3 Fritid som identitetsskapande	21
5.4 Institutionaliserad/Icke institutionaliserad fritid	22
6. Sammanfattande synpunkter/slutsatser	22
7. Referenslista	24
8. Bilagor	26

1. Inledning

Under tre år vid mina högskolestudier har jag studerat fritid, dess organisering och mening i dagens samhälle. Fritidsbranschen, om vi kan kalla det för en bransch, har expanderat och utvecklats i Sverige och andra västerländska stater. En rad olika studier och forskning visar på fritiden som en ny näringsgren med ambitioner att ytterligare förverkliga människan och individens identitetsskapande. Fritiden, dess organisering och utbud är en av de viktigaste samhällsdebatter där även politiker ser det som en viktig komponent för välfärdsstaten och dess medborgare.

I mina tidigare studier om fritid har jag genom fältarbete och intervjuer studerat fritidsvanor hos bland annat ungdomar, arbetare och arbetslösa. Nu inför denna uppsats väcktes hos mig intresse för ännu en intressant fråga, nämligen hur barn och ungdomar ser på den fria tiden, närmare sagt deras egen fritid.

1.1 Problemformulering

Idén till denna studie och uppsats fick jag vid samtal med min egen 15-åriga syster. Ofta bollar jag tankar med henne när det gäller mina egna studier om fritidsarbete och fritidskultur. Jag har också märkt vid att min lillasyster ibland uppfattar som om hon inte har någon fritid på vardagar, då hon oftast sitter med läxor efter att ha kommit hem från skolan. Fritid anser hon ha på helger, då man kan slappna av efter skolveckan. Detta väckte den intressanta frågan om hur ungdomar egentligen upplever sin fritid och vad som är fritid för dem.

Vad som är fritid är också en intressant fråga eftersom jag även här under mina studier och möte med olika människor har uppmärksammat att alla definierar inte fritid likadant och frågan är egentligen om fritidens innebörd är en individuell sak att avgöra beroende på hur man upplever den?!

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur ungdomar upplever sin fritid och vad de anser är fri tid för dem.

1.3 Avgränsningar

Då syftet ligger i att undersöka ungdomars upplevelser och åsikter, behöver man avgränsa sig någorlunda. Uttrycket ungdom kan man tycka olika om, vilken ålder som tillhör ungdom och

så vidare. Jag avgränsade mina studier då jag valde femtonåriga ungdomar som undersökningsobjekt i min studie. Detta på grund av att min syster är femton år, och jag ville undersöka om flera hade liknande upplevelser och åsikter som hon.

En del av litteraturen som används är begränsad till att ge en översiktsbild av begreppet fritid, aspekter och definitioner. Den andra delen är vald med relevans för den empiriska undersökningen.

1.4 Disposition

Uppsatsen är upplagd på följande vis:

I första avsnittet presenterar jag inledningsvis temat på denna studie, problemformuleringen och idén till uppsatsen. Här formuleras frågeställningen och syftet.

I andra avsnittet, ges en teoretisk presentation av olika definitioner, aspekter och perspektiv på begreppet fritid. Det följer också vissa antagande som jag väljer att belysa med hjälp av litteraturen.

Tredje avsnittet beskriver metoden i min uppsats. Urval, intervjuer och hur jag gick till väga i min empiriska undersökning för att samla in information och kunna belysa frågeställningen och uppsatsens syfte.

Fjärde avsnittet utgör en presentation av intervjuerna jag utförde och resultat redovisas.

I femte avsnittet ägnar jag mig åt att analysera det empiriska material jag samlat in och diskuterar detta med anknytning till teori.

Sjätte avsnittet lägger fram mina sammanfattande synpunkter kring uppsatsen som helhet, litteraturen, resultatet, mina ursprungliga antagande och eventuella nya frågeställningar som väckts.

2. Teori

2.1 Vad är fritid?

När man gör en studie av fritid är det först och främst viktigt att förstå begreppet fritid och vad man menar med det. Hur man definierar fritid är inte en lätt fråga att besvara. Många fritidsforskare har lite olika definitioner och innebörder av begreppet fritid och egentligen kan alla användas lika bra beroende på vilket perspektiv man vill belysa.

Det kanske skulle falla självklart för de flesta att definiera begreppet fritid precis som ordet uttrycker: fri tid, helt enkelt den tid som man själv kan bestämma över. Ofta ser vi på fritid

som motsats till arbete. Men riktigt så enkelt är det inte. Nedan ger jag exempel på olika definitioner olika forskare använder sig av.

Fritid definieras bland annat som:

”Den obundna tid vi har och de aktiviteter vi utför när vi själva kan välja, utan hinder i form av plikter som förvärvsarbete och hushållsarbete”
(Nilsson, 1994, s.14)

The Dictionary of Sociology beskriver fritid som:

“Free time after the practical necessities of life have been attended to”
(Torkildsen, 1999, s.74)

Till begreppet fritid kopplar man även följande innebörder:

”Freedom from constraint”, “Opportunity to choose”, ”Time left over after work” eller “Free time after obligatory social duties have been met”
(Torkildsen, 1999, s.73).

Definitionerna ovan är bara några av olika definitioner på begreppet fritid. Som vi har förstått är problematiken med att hitta en och bra definition och innebörd av begreppet fritid avsevärd. För att få en helhetsbild av begreppet fritid har forskare istället påpekat olika aspekter och sätt att närma sig innebörden av begreppet fritid.

2.2 Aspekter på fritid

Torkildsen, 1999, tar upp fem aspekter av begreppet fritid och dessa är:

1. Leisure as time
2. Leisure as activity
3. Leisure as a state of being
4. Leisure as an all-pervading, “holistic” concept
5. Leisure as a way of life

2.2.1 Leisure as time – Fritid som tid

Tid eller fri tid ger aspekt på begreppet fritid en väldigt bred innebörd som oftast definierar fritiden som den tid då man inte jobbar för lön. En sådan definition är svårhanterlig då man avser den kvantitativa aspekten av tid och därmed fritid. Den kvalitativa aspekten, innehållet av människors fritid ger inte större betydelse.

2.2.2 Leisure as activity - Fritid som aktivitet

Ordet aktivitet förknippas ofta med begreppet fritid. Ofta ställer vi frågan till andra om vad de gör på sin fritid och oftast förväntar vi oss ett svar i form av någon fritidsaktivitet denne har. Här hänvisar man till de aktiviteter man själv väljer att göra på sin fritid.

International Group of the Social Science of Leisure definierar:

“Leisure consists of a number of occupations in which the individual may indulge of his own free will whether to rest, amuse himself, to add to his knowledge, or improve his skills disinterestedly or to increase his voluntary participation in the life of the community after discharging his professional, family och social duties” (Torkildsen, 1999, s.74).

Att ägna sin fritid åt någon aktivitet eller att avstå från att ha någon aktivitet är inte så viktigt vid denna aspekt, det handlar om att kunna välja hur eller åt vad man tillägnar sin fritid. Möjligheten att kunna välja kännetecknar den fritid som vi försöker definiera och förstå.

2.2.3 Leisure as a state of being - Fritid som sinnestillstånd

Fritid som sinnestillstånd erbjuder en annan aspekt på fritid, nämligen att mänskliga behov kan tillfredställas genom fritid, rekreation och lek. Här poängteras upplevelser och känslor, möjlighet att uppleva frihet och glädje på fritiden. Fritid som sinnestillstånd handlar om att tillgodose människan på ett andligt plan där biologiska och psykologiska fenomen får större förklaringsvärde. (Carlsson,1996).

Torkildsen tar upp och illustrerar väl denna aspekt på fritid med Piepers idé om fritid som sinnestillstånd:

“Leisure it must be understood, is a mental and spiritual attitude – it is not simply a result of external factors, it is not the inevitable result of spare time, a holiday, a weekend or a vacation. It is, in the first place, an attitude of the mind, condition of the soul” (Torkildsen, 1999, s.75).

2.2.4 Leisure: an all-embracing, “holistic” concept – Ett holistiskt perspektiv

Ovan har jag tagit upp tre aspekter på fritid, fritid som tid, aktivitet och som sinnestillstånd. Den här aspekten belyser dock den holistiska synen på fritid som inkluderar alla tre aspekterna jag tagit upp ovan.

Torkildsen, tar upp de tre primära funktioner som fritid har, som enligt Dumazeider är: avslappning, rekreation och personlig utveckling. Detta utmanar oss att tänka på fritid som något som ger oss mening i livet. Det öppnar upp för att tänka på fritid i ett större sammanhang, se det från ett helhetsperspektiv. Helhetsperspektiv innefattar alla aspekter man kan ha på fritid och alla associationer med fritiden.

Fritid kopplar samman även den kulturella sfären då kultur ofta får sitt utrymme på fritiden och man kan tänka sig fritid som absolut nödvändig för kulturens existens och utövning.

Torkildsen skriver, enligt Pieper:

”Culture depends for its very existence on leisure, and leisure, in its turn, is not possible unless it has durable and living link with cultus, with divine worship” (Torkildsen, 1999, s.76).

Den här aspekten möjliggör att se fritiden och dess betydelse och innebörd ur en helhetssyn. Men samtidigt blir vi medvetna om att fritiden även kan ses ur olika synvinklar och betyda olika för olika människor beroende på hur man ser på sin egen fritid och vilket perspektiv man väljer att se den från. Människors inställningar till fritid är den avgörande faktorn för hur man ser på fritid, vilken aspekt man tittar på och hur man försöker förstå fritid.

Torkildsen skriver:

”Hence leisure means many things depending on the way we see leisure functioning for us, on different interpretations and on the orientation we have towards it”(Torkildsen, 1999, s.77).

2.2.5 Leisure as a way of life – Fritid som livsstil

Vidare kommer vi till aspekten som betraktar fritiden som ett livsstilsbegrepp. Torkildsen presenterar den här aspekten utifrån att fritid i inte bara är tid eller sinnestillstånd utan att det är ett sätt att leva. Livsstilbegreppet hänvisar till att människor väljer sina livsstilar på fritidsarenan. Friheten och därmed fritiden upplevs som begränsad. Som människor är vi inte fria till att göra allt vi önskar och därför ser vi fritiden som en livsstil som erbjuder möjligheten att välja vad vi önskar sysselsätta oss med. Här talar man om självdisciplin och att kunna välja tillfredställande fritidsaktiviteter för att få en bättre tillvaro (Torkildsen, 1999).

2.2.6 Fritid som sektorsbegrepp

Ytterligare en aspekt tas upp i boken *Fritid på tvären* av Berggren & Olofsson, nämligen fritid som sektorsbegrepp. Fritidssektorn är av stort intresse för Sverige och innebär stor forskning och analys av fritiden som en näringsgren i välfärdsstaten. Aspekten fritid som sektorsbegrepp diskuterar fritidspolitik, välfärdspolitik samt social- och folkhälso politik (Berggren & Olofsson,(red),1996).

2.3 Historisk introduktion till fritidarenan

På 1800-talet var Sverige ett utpräglat jordbrukssamhälle och ett av Europas fattigaste folk i mitten av 1800-talet. Men på cirka hundra år övergick Sverige till ett industrialiserat land och vid 1920-talet ett av de mer välmående staterna i Europa. Den industriella modernismen förde med sig förändringar i politiken med materiella förbättringar och genomgripande reformprogram. Arbetstiderna sänktes, folkhembygget tog fart och målen för välfärdsstaten sattes upp. Målen var bland annat att, genom förlängd skolgång, folkbildning och offentligt organiserad fritidsverksamhet, utveckla en upplyst, rationell, solidarisk, rättvis och disciplinerad befolkning. I och med sänkt arbetstid skulle folk ha mer tid till sitt förfogande där de själva kunde välja vad de ville göra på den fria tiden. Därmed skulle staten offentligt organisera fritidsverksamhet, eftersom man snabbt insåg att fritiden skulle bli den arena där människor kunde finna större mening i deras liv.

Barn och ungdomar och fritid kopplades samman i denna samhällsprocess. Fritiden utgjorde den fria tiden där barn och ungdomar samt vuxna, efter skolplikten eller lönearbetet skulle förverkliga sig själva. Ungdomarna gavs större möjligheter att utveckla sina identiteter, kulturer och livsprojekt. Även idag ser vi att utvecklingen av de offentligt organiserade fritidsverksamheter har lett till att vi pratar om fritid som sektorsbegrepp och att denna fritidssektor utgör en prioritetsfråga i socialpolitiken och välfärdspolitiken idag. Man talar mer och mer om fritidsarenan som en socialisationsagent, där flera fritidsverksamheter och föreningar tar på sig barnuppfostringsrollen. Olika organisationer och professioner har tagit på sig större ansvar för barn och ungdomars fostran och lek (Nilsson, 1994).

2.4 Fritidsarenan

Ungdomsstyrelsen, som är en statlig myndighet vars syfte är att verka för att unga ska få verklig tillgång till makt och välfärd, har gjort flera studier om barn och ungdomar och deras livsvärld. I en av deras publikationer, *Arenor för alla*, har de gjort en studie om ungas kultur- och fritidsvanor. I likhet med Nilssons resonemang ovan, talar denna studie också om att

kultur- och fritidsarenan ger möjlighet åt ungdomar att förverkliga sina livsprojekt och utveckla livsstilar. Fritiden är högt skattat av ungdomar, där de erbjuds att utveckla skilda kompetenser och olika förutsättningar i livet (Ungdomsstyrelsen, 2005:1).

”Fritiden är utan tvekan en del av ungdomarnas livsvärld som ska betraktas med största respekt” (Ungdomsstyrelsen, 2005:1, s.130).

2.4.1 Fritid som identitetsskapande

I dagens samhälle har fritiden fått allt större betydelse för ungas identitetsskapande. I och med moderniseringen förändras identitetsmönster och fritiden utgör mer den centrala rollen för identitetsskapandet. Idag har även kulturens identitetsskapande dimensioner blivit viktiga för alla, unga som gamla. Berggren förklarar detta som resultat av att *”...traditionella livsvärldens meningsbärande strukturer och orienteringsmönster inte längre är lika självklara och i vissa fall vittrar bort”* (Berggren (red.), 2000, s.60).

Ungdomsstyrelsen driver liknande resonemang där man menar att det traditionella norm- och värderingssystemet förändras och en del försvinner helt och hållet. De traditioner, normer och regler samt även vanor, i tidigare generationers liv och identitetsarbete håller på att försvinna. Den samhällsförändring som modernismen medfört talar för fritidens expanderande. Forskare har också påpekat en ökad differentiering inom kultur- och fritidsområde, vilket innebär att utbudet av fritidsaktiviteter blir vidgat och mer komplext. Specialsporter uppmärksammas samt annorlunda dans- och teaterformer får sin plats på fritidsarenan. Differentieringen på kultur- och fritidsområdet ger möjlighet för ungdomar att utveckla sina livsstilar och identiteter. Identitetsskapandet spelar en central roll under ungdomsåren. Möjligheten att kunna välja bland olika stilar gör också att valet av livsstil blir mer väsentlig och betydelsefull i ungdomarnas liv. Därmed ger kultur- och fritidsarenan möjligheter åt dessa ungdomar att prova olika upplevelser, utveckla sin personlighet och stil, samt förverkliga sina livsprojekt. Utforskandet av den egna personligheten är också något viktigt under ungdomsåren. Många ungdomar väljer och hävdar sig med olika klädstilar, musikmaker, språkbruk och hårmode. Allt detta, tillsammans med fritidsaktiviteter är synliga uttryck för deras identitet och ger dem mening i deras sökande efter det de vill vara. (Ungdomsstyrelsen, 2005:1).

2.4.2 Hemmet

Forskarna brukar skilja på institutionaliserade och icke institutionaliserade fritidsaktiviteter ungdomar ägnar sig åt på sin fritid. Institutionaliserade fritidsaktiviteter utgörs oftast av medlemskap i olika föreningar och sportklubbar. Icke institutionaliserade fritidsaktiviteter är däremot aktiviteter ungdomar ägnar sig åt utanför någon förening. Hemmets betydelse ökar för dem icke institutionaliserade fritidsaktiviteter. Hemmet utgör också en arena för ungdomarna att göra något eller kanske bara att få vara ifred. För ungdomarna på den icke institutionaliserade arenan är fritidsaktiviteter så som att lyssna på musik, titta på TV, vara hemma med familjen eller att umgås med kompisar, centrala och viktiga saker i livet. Informationsteknologin är någonting som påverkat hemmets betydelse som arena för fritidsaktiviteter. Datoranvändningen har ökat bland ungdomar. Många ungdomar fyller sin fritid med att surfa på Internet, spela datorspel, ladda ner musik och filmer från nätet samt chatta med kompisar (Ungdomsstyrelsen, 2005:1).

2.4.3 Idrott

Trots informationsteknologins framväxt och användning är idrott fortfarande populärt bland ungdomar. Inom den institutionaliserade fritidsarenan ungdomarna rör sig på är idrott den största organiserade fritidssysselsättning. Idrott hävdar sig även väl bland dem icke institutionaliserade fritidsaktiviteter (Ungdomsstyrelsen, 2005:1).

Idrott bedrivs både på den institutionaliserade som på den icke institutionaliserade fritidsarenan där ungdomarna ägnar sig åt idrott i olika former så som föreningsidrott, fysisk träning på egen hand eller tillsammans med kompisar. Idrott är dessutom väldigt högt värderat av ungdomar som fritidsaktivitet (Nilsson, 2000).

Jag har ovan i det här avsnittet presenterat olika definitioner på begreppet fritid, presenterat en rad olika aspekter forskare använder sig av för att närmare beskriva komplexiteten bakom begreppet fritid, samt belyst fritiden ur olika perspektiv.

Gemensamt för ovanstående teori finner jag är en generaliserad presentation av fritiden. Det belyses i ett generaliserbart perspektiv och tros stämma för alla. Mitt syfte med denna studie ligger i att lyfta fram individens synsätt och upplevelser på fritid. För det mesta betraktar vi ungdomar som en homogen grupp, men när det gäller upplevelser av fritid och hur man ser på fritid, tycker jag att det är väsentligt att bryta ner helheten i mindre bitar och fokusera på individperspektivet. Mitt antagande ligger i att varje individ har olika synsätt, upplevelser och definitioner på ett komplext begrepp som fritid. Jag menar här på att en generalisering av

fritidsforskningen vore otillräcklig och att man för bästa möjliga helhetsbild måste även fokusera på individen och dess upplevelse, inställningar samt åsikter och värderingar. Om man studerar fritidsarenan, och liksom uttrycket arena ger anspråk på någonting öppet för alla att ta del av. Men det är öppet för alla att ta del av men på olika villkor och förutsättningar. Mitt resonemang och antagande inbjuder till att tänka i termer av faktorer som påverkar användningen av fritidsarenan samt hur den "fria" människan påverkas i sitt val av fritidsaktiviteter.

2.5 Faktorer som påverkar människan

Arvidson & Bucht skiljer mellan fyra olika faktorer eller variabler som påverkar människan i sitt val av fritidsaktiviteter och överhuvudtaget fritidsorienteringen. Dessa presenteras vara: kön, ålder, urbaniseringsnivå och socialgrupps- eller samhällsklasstillhörighet. Ålder och urbaniseringsnivå faller oss ganska lätt att förklara. Vad beträffar ålder förstår vi att det finns fritidsaktiviteter som kräver fysisk starkhet. Pensionärer till exempel väljer ofta fritidsaktiviteter som inte kräver fysiska ansträngningar. Med urbaniseringsnivå menas exempelvis olikheterna i utbudet av fritidsaktiviteter beroende på var man bor.

Kön är en annan faktor som är svårare att förklara men idrottsarenan präglas av skillnader mellan flickors/kvinnors och pojkars/mäns fritidsvanor. Det konstateras även att fritiden är klassbunden. Med detta menas att olika fritidsaktiviteter används i olika samhällsklasser eller sociala grupper. Arvidson och Bucht diskuterar här barriärteorin i förhållande till fritiden. Med barriärteorin menar man att det finns hinder som i praktiken omöjliggör användning av vissa fritidsaktiviteter för vissa sociala grupper (Arvidson & Bucht, 1976).

Hall diskuterar även andra faktorer som påverkar människans användning av fritidsarenan, så som ekonomiska, utbildningsgrundade och kulturella villkor. Han presenterar i sin studie ett resonemang om inkomsten, där han menar att fritiden kostar och kommer troligen att kosta mer. Han menar på att det är självklart att ekonomin, en persons inkomst är avgörande för valet av fritidsaktiviteter. Dessutom påpekar Hall att människor med högre utbildning ägnar sig mer åt "finkultur" så som teaterbesök, konstutställningar och konserter (Hall, 1976).

Trondman lyfter upp den kulturella sociologin och resonerar kring hur svårt det egentligen är att förklara varför vi är som vi är och varför vi tänker som vi tänker. Han menar på att samtidigt som den kultur vi lever i och omständigheterna vi möter i vardagen påverkar oss, har människan val och värderingar som balans för dem olika livsvillkor (Trondman, 2000).

Berggren uttrycker det som:

”Den fria tidens meningsbyggnad är således villkorad genom att den är intimt integrerad i och beroende av livet i övrigt och kan därför inte utan vidare betraktas som en oas för självförverkligande” (Berggren, 2000, s.46).

Faktorer jag ovan belyst kommer dock inte användas för analys eller diskussion vidare i uppsatsen. Detta med undantag för kön, då könsskillnaden presenteras i resultat avsnittet och diskuteras någorlunda i analysen.

3. Metod

3.1 Metodbeskrivning

Med tanke på frågeställningens karaktär och ett sociologiskt relevant syfte har jag i min studie valt att använda mig av kvalitativ metod. Detta med argumentation för att syftet med studien är att belysa upplevelser och åsikter. Kvalitativa metoder erbjuder ett annat sätt att arbeta med datamaterialet, och här används uttrycket ”mjuk data”, som lämpar sig för frågeställningar som vill belysa förståelse, mening eller betydelse. Tolkning, flexibilitet och överförbarhet är väsentliga kännetecken för kvalitativa metoder. Bland de kvalitativa metoder är intervjuer och deltagande observationer det vanligaste sättet för forskaren att samla in data eller information om hur verkligheten är beskaffad. (Johannessen & Tufte, 2003).

I min studie har jag dock använt mig av intervjuer då det ger möjlighet för att djupare förstå hur verkligheten är beskaffad. För mig är det också intressant att belysa individens perspektiv, därmed den enskilda individens upplevelser, åsikter om samt inställningar till fritid.

Intervju som kvalitativ metod passar bra vid studier och undersökningar där forskaren är intresserad av vad människor har att säga, en individs inställning och åsikter samt hur människor tolkar och förstår vissa fenomen (Jacobsen, 2007).

Inom samhällsvetenskaplig forskning finns det olika intervjuformer man kan använda sig av. I mitt val bland intervjuerna användes en mellanform av de olika intervjuformerna, nämligen semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer kännetecknas av specificerade frågor för forskaren att utgå ifrån. Denna intervjuform valde jag av den anledningen att den

ger forskaren större frihet att fördjupa sig i, förtydliga och utveckla svaren. Detta på grund av att jag förväntade mig en viss blyghet från ungdomarna och därför ville ge mig själv som intervjuare mer frihet åt att kunna förklara och klargöra om vad som menades med olika begrepp eller frågor. Metoden erbjuder möjlighet att utveckla en dialog mellan forskaren och informanten och informanten får också större chans att uttrycka sig med egna termer. Som forskare eller den som leder intervjuerna gäller det att vara medveten om hur frågorna ställs. Detta tog jag i avseende, då jag, om klargöranden behövde göras, förklarade med små variationen för informanterna (May, 2001).

Problematiken med att finna en och bra definition på fritid, fick mig att tänka i banor att det är någonting individen själv avgör, vad som är fritid för just den. Jag menar att det är nödvändigt att se ett sådant dilemma ur ett individperspektiv för att bättre förstå hur verkligheten är beskaffad och hur människor definierar, värderar och allmänt ser på fritid.

”Inom kvalitativ metod är det inte frågan om att verifiera i en tudelning vad som är sant eller falskt, utan att upptäcka olika aspekter som inte kan verifieras att antingen vara sanna eller falska” (Roos, Frågeteknik för kvalitativa intervjuer, s.4).

3.2 Kombination av individuella intervjuer och gruppintervju

Med ambitionen att belysa just upplevelser och åsikter, använde jag mig av individuella intervjuer, samt även en gruppdiskussion. Att kombinera individuella intervjuer och gruppintervjuer i kvalitativ forskning används flitigt inom samhällvetenskaplig metod och är särskilt intressant om man vill belysa samma frågeställning ur olika perspektiv.

Intervjuer brukar inom samhällsvetenskaplig metod användas för att de ger en god inblick i människors attityder, känslor, åsikter, upplevelser och erfarenheter.

Gruppintervjuer används oftast för att de fokuserar på normer och dynamik i en grupp i förhållande till ett ämne eller tema forskaren har som uppgift att belysa i sin undersökning. Fördelar med gruppintervjuer är att värdefull information kan utvinnas för att lyfta upp sociala relationer och sociala processer. Nackdelar kan dock vara att interaktionen påverkar deltagarnas svar och att gruppsyck uppstår (May, 2001).

Kombinationen av individuella intervjuer och gruppintervjuer gjorde jag för att individuella intervjuer gav korta svar och blyghet bland ungdomarna. Jag bestämde därmed att jag också ville utnyttja gruppintervjun, där diskussionen skulle flyta på som vanligt samtal. Jag förväntades att ungdomarna kanske skulle öppna sig mer när kamraterna var där. Detta gav

också inblick i hur de sociala relationerna ser ut och hur interaktionen påverkar informanternas svar.

3.3 Urval

Vid val av urvalsmetod valde jag en av de strategiska urval, nämligen typiska fall. Typiska fall som en strategisk urvalsmetod innebär att man medvetet väljer vem som skall ingå i ens undersökning och att dessa informanter skall utgöras av typiska fall, i detta fall typiska fall bland ungdomar. Denna urvalsmetod valde jag eftersom frågeställning handlar om olika syn och upplevelser på fritid bland 15-åringar och därmed vill jag belysa det individuella perspektivet bland denna åldersgräns (Johannessen & Tufte, 2002).

Genom en skola skulle jag på bästa sätt kunna komma i kontakt med ungdomar, och så gjorde jag.

3.4 Hur gjorde jag?

Med tanke på min frågeställning och mitt syfte lämpar sig den kvalitativa ansatsen bäst och därmed intervju som metod för att jag ska kunna svara på min frågeställning och belysa det centrala i mitt forskningsarbete, dvs. hur 15-åringar ser på och upplever sin fritid. Därför tog jag kontakt med en grundskola i Malmö, Nya Stenkulaskolan och frågade om jag kunde göra intervjuer där. Min syster går också på denna skola och därför var det ett bekvämt val av skola. Jag fick besöka en åttonde klass och intervjua fyra ungdomar. Jag skickade skriftligt till läraren och mentorn för avseende klass om vad min uppsats skulle handla om, vilket syfte och frågeställning jag hade, samt hur jag har tänkt mig intervjuerna skulle gå till och hur många intervjupersoner som jag ville prata med. Detta godkändes och jag fick tillstånd av läraren och mentorn för utförande av intervjuerna.

Utförandet av intervjuerna gick på det sätt att jag först och främst förklarade för 15-åringarna att syftet med min studie ligger i att belysa upplevelser och åsikter. Jag påpekade också att det var viktigt med att de var ärliga och svara precis så som de kände och upplevde, samt att de förblir anonyma i min uppsats. Jag poängterade också att de inte skulle tänka i termer rätt eller fel utan bara svara utifrån vad de själva tyckte.

Intervjuerna spelades in på bandspelare för att underlätta att samtalen skulle flyta på och senare min analys av intervjumaterialet.

I undersökningen bestämde jag mig även för att utnyttja den information som en gruppintervju skulle ge mig, där alla intervjupersoner skulle vara med och diskutera kring begreppet fritid och vilken innebörd det föreställde för dem. Gruppdiskussionen, liksom jag ovan tagit upp, valde jag att göra eftersom jag förväntade mig att ungdomarna inte skulle vara så öppna för att utveckla sina svar och i princip bara svara kort, vilket senare i intervjuerna också visade sig stämma. Gruppintervjun förväntades gå till som vilken diskussion som helst där de skulle få höra vad andra intervjupersonerna tyckte och sedan kunna diskutera om olika perspektiv. Vid tillfället tog det dock lite tid innan diskussionen kom igång bland ungdomarna, jag föreslog att vi tillsammans skulle göra en tankekarta över allt som de tänkte på när de hörde ordet fritid och sedan diskutera detta där jag som intervjuare också ställde vissa diskussionsfrågor för att styra in diskussionen. För att försöka minska gruppsytryck och möjlighet för att någon av intervjupersonerna skulle bli påverkad av någon annans svar förklarade jag vid flera tillfällen att det inte finns något rätt eller fel svar och att det är viktigt att de är ärliga eftersom det just är upplevelser och olika syn som jag är ute efter att belysa i min undersökning.

Kombinationen individuella intervjuer och gruppintervjuer gjorde att de individuella åsikterna och upplevelserna poängterades i de individuella intervjuerna och gruppintervjun gav mig som intervjuare möjlighet att diskutera vissa frågor som jag tyckte behövdes utvecklas mer än vid de individuella intervjuerna. Intervjuerna gick överlag jättebra, det tog dock lite tid för att få ungdomarna att prata, men senare flöt samtalet på.

4. Empiriskt resultat

I detta här avsnittet presenteras intervjupersonerna som deltagit i min empiriska undersökning, samt intervjuerna som resultat av undersökningen. Viktigt att nämna här är att intervjupersonerna är anonyma, och de namn jag använt är påhittade.

4.1 Intervju med Lina

Lina är en ganska blyg tjej som kräver lite tid för att börja prata öppet. Jag, som intervjuare, inledde därför med att berätta lite om mig själv. Lina är en tjej som på sin fritid brukar spela fotboll, vara med kompisar och simma. Detta ser hon som sina fritidsaktiviteter som hon ägnar sig åt ungefär tre gånger i veckan.

Lina har dock en positiv inställning till fritid, hon uppfattar det som något positivt för henne och hon ser fram emot sin fritid. De upplevelser hon har kring sin egen fritid beskriver hon som allmänt bra och framhåller en positiv aspekt på det hela. Hon menar i sin beskrivning att hon upplever fritid som avslappnande och något hon mår bra av. Hon säger: *”När jag t ex springer eller spelar fotboll, så känner jag mig mer avslappnad efter det, jag mår bra av det”*. När jag ställde frågan om hon tycker fritid är viktigt för henne poängterar hon att hon tycker att det är jätteviktigt att vara med vänner och umgås. Lina är en tjej som värderar fritid högt och menar också på i sin beskrivning att fritiden ger mer mening i hennes liv än skoltiden.

Lina anser att hon har fritid efter skolan och vid definitionsfrågan om vad hon ansåg var fritid så uttryckte hon det som *”den tid man inte behöver tänka på någonting utan bara slappna av”*. Fritid för Lina betyder någonting som gör henne glad och något som hon mår bra av.

4.2 Intervju med Anders

Anders är en ovanligt pratglad 15-åring med intressanta åsikter och är väldigt öppen för diskussion. Han är medlem i en sportförening, närmare bestämt en brottningsklubb i Malmö. Anders fritidaktiviteter är att brottas samt spela fotboll någon gång på sin fritid. Brottningen som han ägnar sig åt ungefär fyra gånger i veckan sker inomhus på klubben.

Brottning betyder för Anders bra fysisk träning men framförallt en rolig grej och sport han tycker om att syssla med på sin fritid. Han upplever sina fritidsaktiviteter och hänvisar till brottning som något jätteroligt där det ger honom en känsla av att han är bra på något och därmed något givande. Fritiden menar han är viktigt för det visar också vem man är som person. Anders anser sig ha fritid och värderar den högt men menar också på att det är både något positivt och negativt för honom. Det negativa förklarar han så här: *”Det negativa är att folk tycker att jag är superstark och såna grejer. Folk tror att jag vill vara en macho kille, men jag gör det mer för skoj. Vissa förväntar sig helt mycket, men det är en vanlig sport och bara kul”*

Vid frågan om det var skoltiden eller fritiden som skapar mer mening i hans liv förklarade Anders att det egentligen var båda. Som motivering menade han att skolan gav den kunskap och grund man behöver för framtiden.

Hur Anders definierar fritid är också intressant. Det framstod som om han fann svårigheter när han skulle beskriva vad han tyckte och sa: *"Alltså när man gör det är det något helt annorlunda och när man sitter och snackar så här är det något helt annat"*. Han menar att fritid är spänning i livet och hänvisade till brottningsklubben som sitt andra hem.

4.3 Intervju med Hanna

Hanna är lite annorlunda. Hon är inte blyg, är öppen som person, men hennes svar var oerhört korta. Som intervjuare försökte jag utveckla hennes svar genom att ställa underfrågor, men det blev återigen korta svar. Hanna är inte med i någon sportklubb eller annan förening. Fritiden spenderar hon med sina vänner för det mesta, är hemma och gillar att bara ta det lugnt. Ibland spelar hon dock fotboll ute med kompisar.

Fritiden är något positivt för Hanna och hon upplever det i första hand som något bra, möjlighet att ta det lugnt. Fritiden ger henne avslappning. Det är något viktigt i Hannas liv men liksom Anders, menar hon att det ändå är skoltiden som ger mer mening i hennes liv och motiverar det med att det är i skolan hon lär sig. På fritiden vilar hon för det mesta.

Hanna tycker att hon har en fritid och förklarar fritid som: den tid man bara kan vara sig själv och slappna av. Då man inte behöver tänka på en massa annat, som stressiga saker som läxor, utan bara kunna ta det lugnt.

4.4 Intervju med Henrik

Henrik är inte så öppen för diskussion, men han är inte heller blyg. Hans svar kännetecknas också av korta meningar och ofta behövdes klargöranden. Henrik är en kille som tycker om sport och är aktiv inom fotboll, karate och simning. Sina fritidsaktiviteter ägnar han sig åt varje dag.

När det gäller upplevelser av Henriks fritid så tycker han att det är något bra och att det ger honom något. Fritiden ser han som positiv, något han ser fram emot under vardagen. Det är något viktigt och samtidigt är det kul att vara med kompisar. Liksom Hanna och Anders så tycker Henrik att det är skoltiden som skapar mer mening i hans liv eftersom han upplever att det är i skolan han lär sig något.

Henrik definierar fritid så här: *”Typ när man kan ta det lugnt och softa, när man själv kan välja vad man ska göra”*.

4.5 Gruppdiskussion

Gruppdiskussionen bestod av samma fyra intervjupersoner som deltog i de individuella intervjuerna också. Gruppdiskussionen valde jag att göra för att ytterligare utveckla och fördjupa mig i vissa frågor som tidigare också togs upp i de individuella intervjuerna.

Gruppdiskussionen inleddes med att intervjupersonerna spontant sade saker som de tänkte på när de hörde ordet fritid. Vi konstruerade tillsammans en tankekarta på tavlan och de saker som intervjupersonerna sade var:

- Ta det lugnt, softa, avslappning
- Vara med kompisar
- Sport
- Shopping
- Titta på TV
- Äta, sova

Utifrån tankekartan och diskussionsfrågor diskuterade intervjupersonerna hur de såg på olika frågor. Först diskuterades definitionsfrågan av fritid och vad de ansåg var fritid för dem. Alla intervjupersoner var överens om att fritiden är den tid man själv bestämmer över, när man kan göra vad man vill. För att fördjupa mig något i svaren ställde jag frågan om de tyckte att rast var fritid?.

Vid denna fråga var alla ense om att de tycker att rast är fritid och motiverade det med att de inte känner sig stressade under rasten. De upplever att skoltiden är stressig. Anders menade på att lektionerna kan vara stressiga och att det tar energi från en. Anders och Henrik, som är medlemmar i sportföreningar med schemalagda träningar, upplever ibland också att det kan vara stressigt.

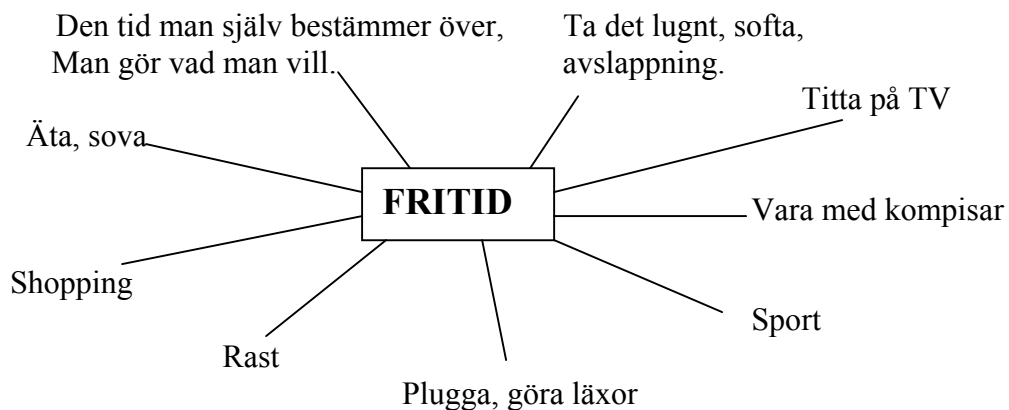
Jag som intervjuare fick möjlighet att ännu en gång fördjupa mig i och utveckla deras tankar och svar och ställde frågan om de tyckte att läxor var fritid?.

Här var svaren väldigt olika. Lina svarade med att hon upplever det som en del av hennes fritid. Anders instämmer med Linas åsikt men tillägger att det samtidigt är någonting som måste göras. Hanna däremot, var inte alls överens med sina kamrater och tycker absolut inte att läxor är ens fritid. Dessa svar var väldigt intressanta, men samtidigt upplevde jag att det var svårt för intervjupersonerna att svara på dem. Jag som intervjuare påpekade flertal gånger

under gruppdiskussionen att det inte finns något rätt eller fel, utan det väsentliga var hur dem upplevde det och såg på saken i fråga. Detta lite för att ge dem mod att svara precis så som de tyckte istället för att bli påverkade av varandras svar.

Upplevelser var också ytterligare något som jag ville fördjupa mig i vid gruppdiskussionen. Om intervjupersonerna utvecklades på sin fritid var alla överens om att de gjorde, men dock upplever de flesta att skoltiden är den tid man lär sig mest på och den som skapar mer mening i livet. Anders utgör illustrerar: *"Skolan är den grund man behöver för framtiden. Fritiden är inte den som ger lön precis"*.

Intervjupersonernas tankekarta:

5. Analys

I förra avsnittet presenterade jag intervjupersonerna och den empiriska resultat intervjuerna gav. I analysavsnittet kommer jag att ägna mig åt att analysera de svar jag fått av intervjupersonerna och koppla det till teoriavsnittet och den litteratur jag tidigare belyst.

5.1 Definitioner av fritid

I undersökningen förklarade intervjupersonerna att fritid uppfattas som den tid då de själva kan bestämma vad de ska göra. I jämförelse med litteraturens och forskares olika definitioner förefaller det som den mest naturliga innebörd av fritiden. Ett viktigt inslag i gruppdiskussionen gav ett intressant synsätt, då vissa intervjupersoner uppfattar läxor och att plugga som en del av deras fritid. Dock var det delade åsikter när det gäller denna fråga. En

intervjuperson tycker absolut inte att läxor tillhör fritid. Här belyses det antagande som jag resonerat kring innan, dvs. att innebörden av fritid och hur vi definierar det, är präglad av upplevelser kring den. Rast i skolan anses också av intervjupersonerna tillhöra fritid eftersom man inte är stressad då.

Stress gav sitt uttryck i intervjuerna, där skolan och lektionerna ibland kunde vara stressiga. Även de schemalagda träningar som två av intervjupersonerna ägnade sig åt, uppfattas ibland som stressiga.

Under intervjuerna, vid frågan om fritidsaktiviteter och vad de brukar göra på fritiden, hänvisade intervjupersonerna för det mesta åt någon aktivitet eller sport. Detta är intressant då det belyser den aspekt av fritidsbegreppet som en aktivitet. Idrott kom upp i intervjuerna som den fritidsaktivitet som är mest central, eller kanske t o m förefaller naturligt att prata om vid diskussion om fritid. Detta ger inslag av att idrott, liksom Ungdomsstyrelsen skrift påpekar, är något populärt bland ungdomar samt högt värderat.

5.2 Upplevelser av fritid

Upplevelser är centrala i min undersökning då det lyfter fram individperspektivet jag vill belysa. I intervjuerna kunde vi se att intervjupersonerna anser fritid som någonting viktigt och generellt något positivt. Dock påpekades den negativa sidan också av en av intervjupersonerna, där denna menade att man kan uppleva press från omgivningen, att människorna runt omkring en förväntade sig mycket.. Fritid upplever intervjupersonerna som bra, avslappnande, roligt samt en känsla av att man mår bra och är duktig på något. Fritid värderas högt bland intervjupersonerna. Upplevelser, åsikter och inställningar betonar den aspekt av fritid som vi tidigare diskuterat som ett sinnestillstånd. En mental och andlig tillfredsställelse ger sitt uttryck i intervjupersonernas beskrivningar om hur de upplever sin fritid. En av intervjupersonerna sade *”Det är helt enkelt någonting som gör mig glad och gör att jag mår bra”*. Avslappning är dock ett återkommande svar på vad fritiden ger intervjupersonerna. Stress som vi tidigare också nämnt upplevs dagligen i skolan.

5.3 Fritid som identitetsskapande

I en av intervjuerna belystes fritid som identitetsskapande. Intervjupersonen beskrev att fritiden är viktig eftersom det också visar hur man är som person. Visserligen var intervjupersonerna ovana vid diskussion om fritid och saknade ibland ord för att uttrycka sig, dock finner jag detta svar som ett uttryck för att man även upplever fritiden som identitetsskapande. I teoriavsnittet tog jag upp fritid som identitetsskapande där

litteraturpresentation gav en generaliserad bild av ungdomarna. I undersökningen finner jag uttryck för fritid som identitetsskapande i bara en av intervjuerna.

Ännu en fråga som kan belysa fritid som identitetsskapande är om skoltiden kontra fritiden, vilken av dessa som uppfattas skapa mer mening i enskilda intervjupersoners liv.

Här upplever en av intervjupersonerna att fritiden är den som ger mer mening i dennes liv.

Tre intervjupersoner menade på att skoltiden ändå var den som skapade mer mening i deras liv, då denna stod för den kunskapsrelaterade undervisning och en bra grund för framtiden.

Detta kan tolkas som att skolan, utbildning, och senare arbetet är mer väsentliga för identitetsskapandet enligt ungdomarna och det dem vill vara i framtiden.

5.4 Institutionaliserad/Icke institutionaliserad fritid

Två av intervjupersonerna var medlemmar i föreningar och aktiva inom sportklubbar. Den institutionaliserade fritidsarenan utnyttjades av de två killarna som deltog i min undersökning. De andra två, tjejerna, är inte med i någon förening och dess fritid befinner sig på den icke institutionaliserade fritidsarenan. Tjejernas fritid utgörs av fritidsaktiviteter som att umgås med kompisar, titta på tv, vara hemma med familjen samt vila efter skolan. Idrotten är också en del av tjejernas fritid, då de ibland spelade fotboll ute med kompisar. Här ser vi också skillnad mellan killarnas och tjejernas fritidsaktiviteter. Undersökningen visar att tjejerna i sina fritidsvanor befinner sig på den icke institutionella fritidsarenan där kompisar är högt prioriterade samt även avslappning. Killarna dock, håller sig aktiva i föreningar men idrottar även i form av att spela fotboll ute med kompisar. Hemmet som fritidsarena är mer påtaglig hos tjejerna i min undersökning. Hemmets betydelse ger sitt uttryck då tjejerna söker avslappning. Killarna ser fritiden som spänning i livet men samtidigt något roligt att syssla och hålla sig fysiskt aktiv med.

6. Sammanfattande synpunkter/slutsatser

Syftet med min studie var att undersöka hur 15-åringar upplever sin fritid samt vilken innebörd de ger begreppet fritid och vad fritid är för dem. Detta avsnitt presenterar sammanfattande synpunkter och slutsatser av den empiriska undersökningen, resultatet och uppsatsen som helhet. Uppsatsen och den empiriska undersökningen jag gjort har varit en intressant resa. Många nya tankar har väckts under forskningsprocessen. Uppsatsen som helhet har sin sociologiska relevans med anknytning till ungdomar och fritidsarenan. Fritidsarenan uppfattas som något positivt och givande av ungdomar. En plats som ger

avslappning och utrymme för att hävda sig själv. Stress är en påtaglig faktor i dagens samhälle och även i min undersökning. Intervjupersonerna upplever att skoltiden är stressig och att fritiden ger plats för lugn och ro. Fritiden ger möjligheter för både avslappning, rekreation och lek. Skolan och utbildning uppfattas mestadels av intervjupersonerna vara det som ger mening i livet. Den traditionella grunden för framtiden och arbete tar plats bland värderingar där kunskap värderas högt. Intervjupersonernas åsikter om att fritid är viktigt för dem präglas av deras upplevelser av fritid. Litteraturen visar också på samma tendenser vid upplevelser bland ungdomar och här kan vi konstatera en koppling av den generaliserade bild litteraturen presenterar och de undersökta intervjupersoners upplevelser.

Med anknytning till litteratur kan vi vidare också dra parallellen om idrotten som är högst representerad som den fritidsaktivitet man uppskattar och sysselsätter sig mest med. I undersökningen visade det sig också att idrotten är både på den institutionaliserade och icke institutionaliserade arenan, en populär fritidssysselsättning.

Fritid som identitetsskapande som jag även i litteraturen presenterade, visade sig i undersökningen någorlunda representerad. Fritid som identitetsskapande berördes vid intervjuerna, men utifrån undersökningen kan det inte ges en generaliserad bild av ungdomar. De innebär intervjupersonerna förklarade begreppet fritid är som den tid man själv kan bestämma över. Dock vad som uppfattas vara fritid är för mig någorlunda överraskande resultat. Intervjupersonerna har skilda meningar om vad som tillhör vara fritid, läxor och rast påpekades av några intervjupersoner vara en del av deras fritid, medan andra absolut inte håller med. Detta ger uttryck för det antagande jag i uppsatsen velat belysa, nämligen att fritid kan upplevas vara helt olika av olika människor. Det som jag tycker är fritid för mig kanske absolut inte är det för någon annan. Undersökning som grund använder jag som argumentation för ett sådant antagande. Sammanfattningsvis vill jag peka på att hur vi som individer definierar fritid är präglad av upplevelser, erfarenheter och inställningar till fritid.

7. Referenslista

Arvidson, Peter & Bucht, Rolf (1976). *Fritiden i Sverige*.
Stockholm: Esselte Studium AB.

Berggren, Leif (red.)(2000). *Fritidskulturer*.
Lund: Studentlitteratur.

Berggren, Leif & Olofsson, Ulla (red.)(1996). *Fritid på tvären*.
Stockholm: Fritidsforums förlag.

Carlsson, Mats (1996). ”Upplevelse och livskvalitet – Fritid som sinnestillstånd”.
I Berggren, Leif & Olofsson, Ulla (red.)(1996). *Fritid på tvären*.
Stockholm: Fritidsforums förlag.

Hall, Bengt (1976). *Fritiden*.
Lund: Studentlitteratur.

Jacobsen, Dag Ingvar (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring*.
Lund: Studentlitteratur.

Johannessen, Asbjörn & Tufte, Per Arne (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*.
Malmö: Liber AB.

May, Tim (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*.
Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Per (1994). *Den allvarsamma fritiden*.
Stockholm: Statens Ungdomsråd.

Nilsson, Per (2000). "Idrott och moderniseringen. Från kollektiv dygd och skötsamhet till ungdomskultur och individuella projekt".

I Berggren, Leif (red.)(2000). *Fritidskulturer*.

Lund: Studentlitteratur.

Roos, Hans-Edward. *Frågeteknik för kvalitativa intervjuer*.

Lund: Lunds Universitet, Sociologiska institutionen.

Torkildsen, George (1999). *Leisure and Recreation Management*.

London: E & FN SPON.

Trondman, Mats (2000). "Det är något med jobbet. – Den solidariska underordningens logik. Ett kultursociologiskt ode till en fritidsledare".

I Berggren, Leif (red.)(2000). *Fritidskulturer*.

Lund: Studentlitteratur.

Ungdomsstyrelsens skrifter (2005:1). *Arenor för alla*.

Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

8. Bilagor

Intervjufrågor

1. Anser du att du har någon fritid?
Motivera
2. Vad brukar du göra på din fritid?
Vilka är dina hobbies?
3. Hur ofta får du möjlighet att ägna dig åt dina hobbies?
4. Under vardagen, ser du fram emot din fritid?
5. Hur ser du på din fritid, är det något positivt eller negativt?
Motivera.
6. Hur upplever du din fritid?
Exempelvis:
 - givande för personlig utveckling
 - lärorik
 - stressig
 - utmattande
 - inte alls givande eller lärorik
7. Känner du att fritid är viktigt för dig?
8. Om vi skulle jämföra mellan skoltiden och fritiden, vilken av dessa skapar mer mening i ditt liv?
9. Känner du att du kan påverka din fritid?

Om du svarat ja på fråga 9,
10. Hur påverkar du din fritid? (positivt eller negativt)
11. Vad är fritid för dig?

Intervju med Lina

1. Anser du att du har någon fritid?

- Ja, efter skolan. Jag brukar spela fotboll ibland och vara med mina kompisar.

2. Vad brukar du göra på din fritid? Vilka är dina fritidsaktiviteter?

- Spela fotboll, vara med kompisar, ibland simma.

3. Hur ofta får du möjlighet att ägna dig åt dina fritidsaktiviteter?

- Ungefär tre gånger i veckan, eftersom vi har så mycket att plugga.

4. Under vardagen, ser du fram emot din fritid?

- Ja, ibland.

5. Hur ser du på din fritid, är det något positivt eller negativt för dig? Motivera.

- Positivt för det mesta. När jag till exempel springer eller spelar fotboll, så känner jag mig mer avslappnad efter det, jag mår bra av det.

6. Hur upplever du din fritid? Exempelvis, givande, lärorik, stressigt, jobbig, inte alls givande osv.

- Jag tycker inte alls att det är jobbigt. Jag tycker att det är bra för kroppen, känner mig avslappnad och bra efter det att jag har tränat.

7. Känner du att fritid är viktigt för dig?

- Ja, särskilt att vara med vänner och umgås, det tycker jag är jätte viktigt.

8. Om vi skulle jämföra mellan skoltiden och fritiden, vilken av dessa skapar mer mening i ditt liv?

- Efter skolan, är det som skapar mer mening.

9. Känner du att du kan påverka din fritid?

- Nej.

Varför? Vad menar du när du säger att du inte kan påverka din fritid?

- Vet inte varför, men jag känner inte att jag kan påverka.

10. Vad är fritid för dig?

- Det är helt enkelt någonting som gör mig glad, gör att jag mår bra.

- **Tycker du till exempel att all den tid du har efter skolan är fritid?**

- Nej, inte alltid.

- *Om någon skulle be dig förklara vad fritid är, vad skulle du då säga?*

- Som jag sa, den tid man inte behöver tänka på någonting annat utan bara slappna av.

Intervju med Anders

1. Anser du att du har någon fritid?

- Ja, faktiskt. Alltså vissa är ju bara ute och spelar fotboll och tycker att ”ja jag gör någonting” men alltså jag tycker inte det är så, det är lagsport mer. Jag brottas och när jag tränar känner jag att det händer bara fysiska grejer med mig. Jag känner att jag kan springa mer, jag är inget sånt tjockt barn ute på gården, som är klumpig, som spelar fotboll och säger att ”jag är skitduktig nu”. Så jag tycker att brottning är roligt.

2. Vad brukar du göra på din fritid? Vilka är dina fritidsaktiviteter?

- Brottas. Det kan hända att jag spelar fotboll någon gång.

3. Hur ofta får du möjlighet att ägna dig åt dina fritidsaktiviteter?

- Ungefär fyra gånger i veckan, och det är nere i klubben, inte ute.

4. Under vardagen, ser du fram emot din fritid?

- Ja faktiskt. Jag känner mig som hemma i klubben, känns som det andra hemmet.

5. Hur er du på din fritid, är det något positivt eller negativt för dig?

- Både positivt och negativt. Det negativa är att folk tycker att jag är superstark och såna grejer. Folk tror att jag vill vara någon macho kille, men jag gör det mer för skoj. Vissa förväntar sig helt mycket, men det är en vanlig sport och är bara kul.

6. Hur upplever du din fritid? Exempelvis givande, lärorik, jobbig, stressig, inte alls givande osv.

Jag tycker att det är jätteroligt och känner att jag tjänar på det. Det är roligt, man känner att man är duktig på det och det känns bra.

7. Känner du att fritid är viktigt för dig?

Ja, den visar vem du är som person.

8. Om vi skulle jämföra mellan skoltiden och fritiden, vilken av dessa skapar mer mening i ditt liv?

Jag tycker både och. Skolan är ändå mer kunskap, man vill ju inte bara gå på något ställe utan att sen veta någonting, man måste ju kunna någonting för att bli någonting, så idrotten är bara andra valet. Det är ens eget val.

9. Känner du att du kan påverka din fritid?

Ibland ja. Jag tycker mer att det är skolan som påverkar min fritid, för ibland när det är prov eller mycket läxor, så kan det hända att jag inte kan träna. Men de förstår det på klubben, det tycker att det är okej och de brukar alltid säga det för det är typ ett sånt motto vi har på klubben att "Man alltid ska sätta skolan före". Sen kan du satsa hur mycket du vill.

10. Vad är fritid för dig?

Spänning i livet. Som andra familjen. Alltså när man gör det är det något helt annorlunda och när man sitter snackar så här så är det något helt annat.

Intervju med Hanna

1. Anser du att du har någon fritid?

- Ja, det tycker jag.

2. Vad brukar du göra på din fritid? Vilka är dina fritidsaktiviteter?

- För det mesta brukar jag vara ute med kompisar, bara ta det lugnt, vara hemma lite och sånt där. Jag har inga särskilda fritidsaktiviteter men jag brukar vara ute och spela fotboll ibland.

3. Hur ofta får du möjlighet att ägna dig åt fritidsaktiviteter, exempelvis fotbollen som du nämnde?

- Nästan varje dag.

4. Under vardagen, ser du fram emot fritiden?

- Ja det brukar jag göra. Oftast på helger ser jag fram emot att bara ta det lugnt eftersom det är så mycket med skolan på vardagar.

5. Hur ser du på din fritid, är det något positivt eller negativt för dig?

- Det är positivt.

6. Hur upplever du din fritid? Exempelvis givande, lärorik, stressig, jobbig, inte alls givande?

- Jag tycker att det är bra. Inte stressigt. Det är möjlighet att ta det lugnt, att inte behöva tänka så mycket. Det ger mig avslappning.

7. Känner du att fritid är något viktigt för dig?

- Ja, det är det.

8. Om vi skulle jämföra mellan skoltiden och fritiden, vilken av dessa skapar mer mening i ditt liv?

- Skoltiden.

- Skulle du kunna motivera varför?

- Därför att jag lär mig mer här i skolan. På fritiden är det mer så att jag vilar efter att ha varit i skolan.

9. Känner du att du kan påverka din fritid?

- Nej det tror jag inte.

-Så du tycker inte att du skulle kunna påverka exempelvis vad du gör på fritiden eller hur du gör det, dina fritidsaktiviteter?

- Jo, jag kan väl, men jag brukar inte göra det.

10. Vad är fritid för dig?

- Den tid man bara kan vara sig själv, slappna av, när man inte behöver tänka på en massa annat, stress och sånt där, eller läxor, utan bara ta det lugnt.

Intervju med Henrik

1. Anser du att du har någon fritid?

- Ja, det tycker jag.

2. Vad brukar du göra på din fritid? Vilka är dina fritidsaktiviteter?

- Spela fotboll, träna karate, simma.

3. Hur ofta får du möjlighet att ägna dig åt fritidsaktiviteter, exempelvis fotbollen som du nämnde?

- Varje dag.

4. Under vardagen, ser du fram emot fritiden?

-Ja, klart.

5. Hur ser du på din fritid, är det något positivt eller negativt för dig?

-Det är positivt. Det är roligt att vara med kompisar.

6. Hur upplever du din fritid? Exempelvis givande, lärorik, stressig, jobbig, inte alls givande?

- Det är bra.

- Känner du att det ger dig någonting?

- Ja.

7. Känner du att fritid är något viktigt för dig?

-Ja, klart.

8. Om vi skulle jämföra mellan skoltiden och fritiden, vilken av dessa skapar mer mening i ditt liv?

-Skoltiden.

-Skulle du kunna motivera varför?

- Därför att jag lär mig allting här i skolan.

9. Känner du att du kan påverka din fritid?

- Hur menar du?

- Exempelvis var du gör på din fritid eller hur du gör det, kan du påverka dina fritidsaktiviteter?

- Ja, jag kan påverka.

10. Vad är fritid för dig?

- Typ när man kan ta det lugnt och softa, när man själv kan välja vad man ska göra.

Gruppintervju/Gruppdiskussion

Den här diskussionen har jag tänkt ska vara en diskussion kring hur ni upplever fritid och vad ni tycker är fritid. Då har jag tänkt att vi skulle börja med att göra en tankekarta och sen utifrån den diskutera lite. Jag skriver här på tavlan i mitten FRITID så kan ni bara säga spontana saker som ni tänker på när ni hör ordet fritid.

- Ta det lugnt, softa, avslappning
- Vara med kompisar
- Sport
- Shopping
- Titta på TV
- Äta, sova

Jag har även lite diskussionsfrågor som vi kan diskutera.

Vad är fritid för er?

- Den tid man själv bestämmer över. När man får göra vad man vill. (Alla instämmer).

Är rast i skolan fritid?

- Ja, säger alla, för att man inte känner sig stressad då, tillägger Hanna.

Upplever ni då att skoltiden, eller all den tid som ni känner är fritid för er, som stressig?

- Ja, svarar alla. Anders tycker att det kan vara stressigt på lektioner och det suger ur all energi.

För er som är medlemmar i förening eller sportklubb, jag förmodar att ni har schemalagda träningar. Upplever ni att det kan vara stressigt?

- Ja, ibland, svarar Henrik och Anders. Anders tillägger, man kan alltid diskutera sig fram, förklara och göra som man vill.

För att gå tillbaka till upplevelser av fritid. Några av er har under enskilda intervjuer sagt att det var skoltiden som gav er mer mening i livet. Skulle ni kunna utveckla det lite, förklara varför ni tycker så.

- Anders säger: Skolan är den grund man behöver för framtiden. Fritiden är inte den som ger lön precis. Visst kan man lära sig under fritiden också men jag tycker ändå att det är skolan som ger mig grunden för framtiden.

Känner ni att ni utvecklas som personer på fritiden?

- Ja, säger alla.

När man frågar så här någon om vad de brukar göra på fritiden, brukar de flesta svara med någon aktivitet, det har även de flesta av er gjort, så brukar man svara med någon sport som fritidsaktivitet. Är det bara sportaktiviteter som ni tycker är fritid eller kan det vara annat också?

- Det kan vara annat också, säger alla. Henrik exemplifierar med att titta på tv och Lina med att sova.

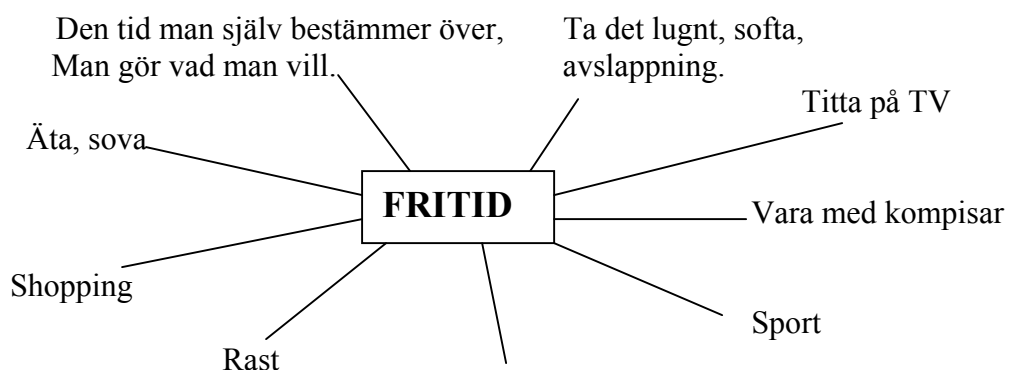
Upplever ni att läxor är fritid, eller en del av eran fritid?

Som en del av fritiden, säger Lina. Men samtidigt är det någonting som måste göras, tillägger André, men håller med om att det är en del av fritiden.

Är läxor fritid?

Hanna säger, nej. Lina menar på att läxor visst kan vara fritid ibland. Anders tycker att det kan vara fritid, för har man ändå inget speciellt att göra och kan välja mellan att göra läxor eller titta på TV, så väljer man kanske att göra läxorna först och sen kanske titta på TV. Man kan liksom välja mellan grejer och det är fritid.

Tankekartan som konstruerades under gruppdiskussionen

Plugga, göra läxor